

Programevaluering av ekstern fagfelle for lektor samfunnsfag UIB – Samfunnsvitenskapelig fakultet Institutt for sosiologi.

1) Innledning med bakgrunnsinformasjon for rapporten

Studieprogrammet lektor i samfunnsfag (sosiologi) ved Sosiologisk institutt UIB startet opp høsten 2021. Denne programevalueringen omfatter derfor oppstarten fra høsten 2021 og frem til og med høstsemesteret 2022.

Rapporten vil konsentrere seg om oppstartsperioden, og hvilke erfaringer en har gjort så langt. På bakgrunn av ønske fra programstyre, er det særlig lagt vekt på lektorstudentenes erfaringer og vurderinger av programmet.

I inneværende studieår 2023 har Sosiologisk institutt så langt to studentkull på lektorutdanningen, kull 2021 og kull 2022. Følgelig omfatter ikke denne rapporten emner og undervisning fra 5- til 10 semester denne rapporten.

Nedenfor følger en oversikt over de aktuelle emnene for denne evalueringen:

De to første studentkullene med oppstart høst 2021 og 2022 har til nå gjennomført følgende emner:

1 semester:

EXPHIL (10 sp)

SOS100B Innføring i sosiologi (10 sp)

PEDA120 Skolen og lærerrollen (10 sp)

KOPRA101 Skolen og lærerrollen i praksis (12 dager)

Videre har første kull med oppstart høst 2021, hatt følgende emner vår 2022 og høst 2022:

2 semester: (vår 2022)

SOS101 Klassisk og moderne sosiologisk teori (15 sp)

MET102 Samfunnsvitenskapelig metode (15 sp)

3 semester (høst 2022)

SOS103-L Samfunnsstrukturer i endring (10 sp)

SOS105-L Arbeid under kapitalismen eller

SOS113-L Velferd og ulikhet (10 sp) (tilbud om valgemner varierer fra semester til semester)

PED 121 Ulike veier til læring (5 sp)

SAKD101 Samfunnskunnskapsdidaktikk 1 (5 sp)

KOPRA102 Læringsprosesser (8 dager)

Ekstern fagfelle har som grunnlag rapporten hatt følgende møter i november 2022 ved UIB:

- Ekstern fagfellesamling for lektorutdanninga ved UiB Bergen 02.11.2022
- Møte med studieprogramleder for lektorprogram i samfunnsfag Katharina Sass ved institutt for sosiologi UIB 02.11.2022
- Møte med tillitsvalgt studentrepresentant frå første kull-2021 03.11 2022
- Møte med programstyre for lektorprogrammet ved institutt for sosiologi 03.11 2022

I tillegg til disse møtene har ekstern fagfelle også fått tilgang til dokumenter som egen-evalueringer, emne-evalueringer, student-evalueringer, oversikt over student-tall, referater fra programstyret og andre relevante møter.

2. Evaluering av programmet

Denne programevalueringen skal vurdere faglig oppbygging, faglig sammenheng og gjennomføring av studieprogrammet, og kvaliteten i forhold til nasjonal og internasjonal standard. Rapporten er derfor bygget opp rundt disse overordnede spørsmålene. Herunder følger vurderinger av studentinntak og frafall, mulige timeplankonflikter og fremtidig redesign av programmet, læringsmiljø på programmet og kursemner som lektorstudentene så langt har gjennomført.

2.1 Studenttall og frafall¹

Kull 2021: Høsten 2021 var det tatt opp 38 studenter på det nyopprettede lektorprogrammet, av disse var det totalt 27 (1 har blitt kullflyttet) som startet opp og var aktive studenter denne høsten. Det er alltid en viss usikkerhet knyttet til hvor mange studenter en skal ta opp, særlig på et helt nytt studieprogram. Siden det nye lektorprogrammet i samfunnsfag ved UIB har 17 plasser, var det nok forventet at enda flere ville takke nei, og 27 studenter var nok mer enn en kanskje så for seg i utgangspunktet.

Av de 26 studentene på kull 2021 så ser det ut til at alle fortsatt er aktive studenter i inneværende vår semester 2023.

¹ Tallene er basert på informasjon fra studieadministrasjon Sosiologisk institutt UIB samt et referat fra programstyremøte for Lektorprogrammet, Sosiologisk institutt 01.02.2023

Som oversikten nedenfor også viser, har studentene nå valgt fag 2. Fordelingen viser at fagene historie, nordisk og engelsk er valgt av de fleste av studentene fra kull 2021.

1. 27 aktive studenter (1 har blitt kullflyttet)²
2. 4 på utveksling våren 2023
3. Valg av fag 2:
 1. Historie – 9
 2. Engelsk – 5
 3. Nordisk – 9
 4. Religion – 3
 5. Tysk – 1

Kull 2022:

Basert på erfaringene fra opptak høst 2021 med opptak av 38 studenter, reduserte en antallet til 25 studenter for det andre kullet på lektorutdanningen høst 2022. Av disse var hele 23 studenter aktive høst 2022, mens en nå i årets vårsemester 2023 har 21 studenter, da 2 ser ut til å ikke være meldt opp denne våren.

Oppsummert er det foreløpig ikke tegn til stort frafall eller bort-valg i de to lektorkullene som har startet opp på lektorutdanningen i samfunnsfag. Det kan tyde på at en har lykket så langt med å holde på studentene, når de først har begynt på programmet.

Her kan det likevel anbefales, (dersom det ikke allerede er på plass) å innføre rutiner for avslutningssamtaler med studenter som velger å avbryte studiet. Da kan en etter hvert bygge seg opp nyttig kunnskap og innsikt i hva som er bakgrunnen for at noen studenter ikke ønsker å fortsette på lektorutdanningen. Omvalg av studie kan være en viktig årsak, fordi en del synes ikke studie var slik de hadde forventet, samt at det alltid vil være noen som kommer frem til at de ikke ønsker å bli lærere likevel. Mye tyder også på at et godt og kollektivt kull- og læringsmiljø kan være viktig for de som velger å fortsette og fullføre hele studieprogrammet.

Tidligere undersøkelser har vist til de fleste studenter som faller fra lektorprogrammene blir værende i høyere utdanning. Slettebakk og Theisen (2016)³ fant at de viktigste

² Oversikten er hentet fra et referat fra programstyremøte for Lektorprogrammet, Sosiologisk institutt 01.02.2023

³[Rapport om frafall i lektorprogrammene.pdf](#)

selvrapporterte årsakene til at studenter sluttet var at studentene bytte av studium og at de fikk interesse av et annet fag. Det betyr at mange studenter gjør noe prøving og feiling hva angår valg av studium. Det kan derfor være mer presist å betegne dette som «omvalg» snarere enn «frafall». Lektorstudenter er også en gruppe som har mange valgmuligheter fordi de jevnt over har høyt karaktersnitt. Et mulig tiltak for å unngå at lektorstudenter tidlig velger bort studiet kan være å gi dem bedre informasjon og tydeligere forventninger i oppstartsfasen.

2.2 Timeplankonflikter og samordning- redesign av modellen

I NOKUT rapporten *Høyt opptakskrav, lav fullføring* (2019)⁴, vektlegges det mer enn hos Slettebakk og Theisen (2016), «hvor viktig det studieadministrative arbeidet er for å oppnå god kvalitet i lektorutdanningene. Studentenes læringsutbytte kan hemmes av timeplankonflikter, at de faller mellom to stoler på campus eller at de havner i klem mellom lærested og praksisskole.»

Her må vi anta at arbeidet med «redesign» av lektorutdanningen ved UIB tar sikte på å komme noen av disse problemene i møte. I høringssvar fra Sosiologisk institutt (ref. 2022/2420-ARR), til høring om redesign av lektorutdanningen ved UIB, går en inn for modell A (fellesmodellen). Her var argumentene for modell A nettopp knyttet det å *unngå kollisjoner* mellom fag 1 og fag 2, og samtidig sikre en grundig innføring i disse fagene før studentene skal ut i praksis. Videre argumenteres det for at modellen vil føre til bedre samordning med MN fakultetet.

Selv om modell A synes å være foretrukne modellen blant de som er involvert i lektorutdanning ved UIB, så ser det nå ut som det vil være modell D som vil bli innført. Det gjenstår kanskje å se, men mye kan likevel tyde på at modell D vil fungere bedre enn dagens modell.

2.3 Læringsmiljø

På bakgrunn av studentevaluering og i samtale med tillitsvalgt student kommer det frem at lektorstudentene ved Sosiologisk institutt er godt fornøyde med oppstarten på studiet og

⁴ [bakken bore boilard fetscher hamberg sinderud hoyt-opptaksniva-lav-fullforing_18-2019.pdf \(nokut.no\)](#)

måten de har blitt tatt imot på instituttet. En er også fornøyd med hvordan instituttet har lagt til rette for læringsmiljøet på kullet, så langt. Her må det legges til at kull 2021 startet opp i pandemiperioden da det fortsatt var utfordrende med tanke på sosiale og fysiske møter. Instituttet har også, i samarbeid med tillitsvalgte studenter, arrangert «kulltreff» med faglig innleder. Både lektorstudenter og ansatte ved instituttet synes det har vært flotte arrangement, men er skuffet over dårlig oppmøte. Det er vanskelig å si hvorfor det kan bli slik, men vår erfaring fra NTNU kan tyde på at for å få oppslutning om denne typen faglig-sosiale tiltak så bør dette skje på initiativ fra studentene selv, og da gjerne i samarbeid med linjeforeningene. I slike tilfeller kan heller instituttet stille med økonomisk støtte, eksempelvis til reiseutgifter for foredragsholdere og pizza til deltagere. Det er ønskelig med studentmedvirkning og studentaktivitet, og det er liten grunn til å undervurdere studentenes evne til å ta ansvar for en del slike faglig-sosiale tiltak, selv om alle noen ganger trenger litt støtte og en liten oppmuntring.

Fagidentitet og kullfølelse kan være viktig for at lektorstudentene ønsker å fortsette og fullføre studiet. Det er viktig å legge et godt grunnlag med å tilrettelegge mottak og oppfølging av nye studenter på lektorprogrammet. Det handler blant annet om å organisere seminarer på store fellesfag slik at lektorstudentene kommer i samme gruppe, slik det også er lagt opp til ved UIB på emner som SOS101 og MET102. Det kan blant annet innebære at en sørger for at studentene fra første studiedag, ikke bare velger tillitsvalgte representanter, men at de også velger ut noen som kan ta ansvar for sosiale arrangement for kullet. Av svært enkle men likevel gode sosiale tiltak er det å få kullet til å etablere en Facebook gruppe ved første møte i semesteret. Et kulltreff for nye lektorstudenter i starten av semesteret, kan også anbefales. Her kan en eksempelvis legge inn litt «bli kjent aktiviteter», litt enkel bevertning, og kanskje en omvisning for lektorstudentene på instituttet, der de får hilse på vitenskapelige ansatte og ansatte i studieadministrasjonen. Etter hvert som sosiologisk institutt får flere og mer erfarne lektorstudenter, kan noen av disse gjerne inviteres inn for dele erfaringer med de nye studentene. Et tips for å sikre god deltagelse er å arrangere et slikt kulltreff rett etter en undervisnings økt, da de fleste allerede er fysisk til stede på campus.

Ved NTNU gjennomfører vi hver vår individuelle oppfølgings-samtaler med førsteårsstudentene på lektorprogrammet. Dette er noe vi har hatt gode erfaringer med i flere år og som kan anbefales også ved UIB. I oppfølgings-samtalene har vi noen faste spørsmål som vi stiller studentene, men det viktigste er at vi inviterer dem til å snakke om hvordan de synes studiet har vært så langt. Dette gir oss en viss innsikt i hvordan studentene opplever

studiet, om det er noen som mistrives eller har behov for studieveiledning. Studentene på sin side, melder tilbake til oss at de opplever dette som en fin måte å bli sett og hørt på, av oss. Samtalene gjennomføres av studieprogramleder, en universitetslektor og ansvarlig studiekonsulent for lektorprogrammet i institutt-administrasjonen. Invitasjon og påmelding til samtalene organiseres av studieadministrasjonen ved at det legges ut informasjon og et påmeldingsskjema med aktuelle tidspunkt (max 30 min pr samtale) på programsidene på nett. Vi bruker en fast spørre-liste der vi spør om hvordan de har opplevd studie- og aktuelle fag-emner samt oppfølging fra instituttet så langt. Vi spør også om hvordan de ser på studieløpet fremover og eksempelvis om de ser seg selv som lærer om noen år. Til sist har vi et åpent spørsmål der studenten får mulighet til å komme frem med ting vi ikke har vært inne på. Vi har holdt på at det skal være frivillig å stille på en slik samtale og antall studenter som har meldt seg på til disse samtalene har derfor variert noe fra år til år. Det må bemerkes her at i år med lav deltagelse er ikke alltid vi har opplevd å sitte igjen med så mye, hverken av nyttig innsikt eller god oversikt hva angår studentenes situasjon. Vi har derfor vurdert å gjøre samtalene obligatoriske, men foreløpig har vi holdt på at det er frivillig å stille. Under pandemien var for øvrig påmeldingen til samtaler veldig høy, og det virket som studentene hadde stort behov for dette tilbudet.

Kontinuerlig og god oppfølging av fem lektorkull kan bli ressurskrevende, derfor er det viktig å ha greie rutiner og arbeidsdeling ved instituttet. Å være studieprogramleder for et slikt program kan også fort bli en litt ensom oppgave med grenseløse krav til oppfølging av studenter, derfor er det viktig at ledelsen og programstyre jobber for at dette blir et felles anliggende for hele instituttet.

Siden lektorutdanningen i samfunnsfag ved UIB er helt i startgropen, er det også foreløpig et ganske oversiktlig program. Etter hvert som flere kull kommer til, vil det antagelig bli mer nødvendig med noen faste former på hvordan en jobber med å tilrettelegge for et godt kull og læringsmiljø.

På mange måter er det nesten ingen grenser for hvor mange gode tiltak en kan sette i gang med ønske om å styrke læringsmiljøet, men det er begrensninger når det kommer til tid og ressurser. Det gjelder derfor å komme frem til måter å gjøre dette på som ikke krever for mye, men samtidig kan gi gode resultater. Et veldig enkelt tiltak som at noen studenter fra første studiedag, får ansvar for sosiale og faglige arrangementer på kullet, er faktisk noe av

det våre tidligere lektorstudenter ved NTNU fremhever som avgjørende for et godt kullmiljø gjennom fem år i studieprogrammet.

2.4 Evaluering av emner

Emneevalueringene tyder samlet sett på at forventet læringsutbytte innfris og at undervisningsformer, vurderingsformer og arbeidsmengde er i rimelig god overensstemmelse. I studentevalueringene går det imidlertid frem at en del studenter kanskje er noe overveldet, for ikke å si frustrerte, over mengden pensumlitteratur i disiplinene. Her nevnes det også at det er krevende med mange engelske tekster. Slike innvendinger skal selvsagt tas på alvor. På samme tid er dette noe som en sikkert kan dra kjensel på fra tidligere studentevalueringer av disiplinene. Det kan være et utslag av overgangen fra videregående til universitetsstudier kan oppleves krevende. Her kan det være greit å komme studentene litt i møte, samtidig mener jeg at det må være greit å minne studentene på at læring sjelden bare er lett og lystbetont. Det kan også være en krevende og frustrerende prosess å tilegne seg ny kunnskap.

Kursemner i 1 og 2 semester:

Evalueringene og resultatene så langt viser likevel at de nye lektorstudentene ved Sosiologisk Institutt håndterer arbeidsmengden godt.

Dersom en eksempelvis sammenligner evalueringen av SOS100B (der majoriteten av studentene er lektorstudenter) med evalueringen SOS100A (som tas av disiplinstudentene) så ser en at lektorstudentene på SOS100B gjennomgående er mer fornøyde og at de også leser mer enn studentene på SOS100A. Karaktersnittet blant lektorstudentene på SOS100B var også høyere enn blant studentene på SOS100A.

Mens SOS100A er «Innføring i sosiologi med fordypningstema», er SOS100B kun en «Innføring i sosiologi», altså uten fordypningstema. Studenter i SOS100A og B følger samme forelesningsrekke og seminarer, men SOS100A studentene må i tillegg velge et fordypningstema som innebærer ekstra seminarer og skriving av et essey i tillegg til skoleeksamen. For lektorstudentene som tar SOS100B, er emnet tilpasset slik at det bare skoleeksamen (som da teller 100% av karakteren). Selv om SOS100B nok oppleves ganske

intensivt for studentene så er det likevel et emne som på bakgrunn av evalueringene og resultater ser ut til å fungere godt tilpasset lektorstudentene.

I praksisemnet KOPRA101 Skolen og lærerrollen i praksis, så mente tillitsvalgt student at dette kanskje skulle ha vært lagt noe seinere i semesteret, siden en opplevde at en nesten ikke var kommet i gang på studiet som fersk lektorstudent, før en plutselig skulle ut på observasjon i skolen.

I semester 2 tar lektorstudentene SOS101 Klassisk og moderne sosiologisk teori (15 sp) og MET102 Samfunnsvitenskaplig metode (15 sp), det er derfor et rent disiplin-faglig semester og sånn sett fungerer det knirkefritt med hensyn til tilpasninger og mulige kollisjoner i lektorløpet. Utfordringen her kan imidlertid være at det kan gå på bekostning av det kollektivet læringsmiljøet for lektorstudentene. Her er det en styrke at Sosiologisk institutt har organisert egne seminar for lektorstudentene i disse emnene som kan være med på å bygge opp tilhørighet og faglig fellesidentitet.

Jeg har ovenfor vektlagt viktigheten av å legge til rette for kull- og fagidentitet for lektorstudenter helt fra starten av studieløpet. Sammenligner vi første semester i lektorutdanningen i samfunnsfag ved UIB med NTNU, så har lektorstudentene ved NTNU hele det første semesteret og en relativt stor del av andre semester i disiplin-emner. Det innebærer at de ikke får utviklet en felles tilhørighet til sitt studieprogram, sine lektor-medstudenter og sitt studieløp som lektorer. Ved NTNU organiserer vi også egne lektorseminarer i disiplinernene, men det synes ikke å være tilstrekkelig. Det brukes derfor en del ekstra ressurser for å tilrettelegge for fag- og kulltilhørighet, for å forebygge frafall og «silent quitting» tidlig i studieløpet. Sett fra et NTNU-ståsted har nok studieplanen for lektorutdanningen ved UIB Sosiologisk institutt en klar fordel på denne måten, ved at 1 semester rommer ett disiplin emne SOS100B (der majoriteten er lektorstudenter), samt at studentene også får et førstemøte med didaktikk og litt praksis i skolen.

Kursemner 3 semester:

Tredje semester består av 2 mindre disiplinern, (SOS103L, og valg-emne SOS105L eller SOS113L) som skal være tilpasset lektorstudentene gjennom studiepoengreduksjon fra 15-10.

Evalueringen av SOS103 tyder på at lektorstudentene har vært mer kritiske i tilbakemeldingene. Gjennom samtale med tillitsvalgt lektorstudent forstår jeg at kritikken av

emnet hovedsakelig handler om at det har vært uklart for lektorstudentene hvor mye denne reduksjonen på 5 studiepoeng skal innebære i praksis. Her var det tydeligvis mye forvirring og usikkerhet rundt hva som krevdes av dem og de ønsket seg her en tydeligere tilpasning og justering av pensum-mengde og en egen kursplan som lektorstudentene kunne rette seg etter.

Det er ikke gjort tilsvarende emneevaluering for valg-emnene høst 2022, men ut fra informasjon jeg ellers har fått fra instituttet forstår jeg det slik at majoriteten av lektorstudentene valgte SOS113L. På bakgrunn av samtale med tillitsvalgt student emnet var det tydelig at her var mer fornøyd både med tilpasningene som ble gjort og innholdet i emnet. Jeg fikk også inntrykk av at didaktikk emnene opplevdes som interessante og svært relevante av studentene.

Forslag til tiltak

Alt i alt er hovedinntrykket at kurs-emner som så langt inngår i de tre første semester i den nyopprettede lektorutdanningen i samfunnsfag ved UIB, fungerer godt med hensyn til kvalitetskrav om læringsmål, undervisnings og vurderingsform. Det er likevel alltid mulig med forbedringer.

Når det gjelder KOPRA101 Skolen og lærerrollen i praksis, så kan en vurdere muligheten for å legge dette noen uker seinere i semesteret, slik at studentene får bli litt bedre kjent med studieprogrammet og med kullet, før de skal ut i skolen.

Disiplinemnet SOS113 og valgemner valg-emne SOS105L eller SOS113L) må tilpasset lektorstudentene gjennom studiepoengreduksjon fra 15-10. Her vil jeg foreslå at fagansvarlige, (om det ikke allerede er gjort,) går gjennom pensumlister og undervisningsopplegg og lager en tydeligere plan for lektorstudentene for hvordan emnet skal gjennomføres tilfredsstillende på 10 studiepoeng. Dette kan nok bidra til å redusere noe av den usikkerheten som studentene her rapporterer om.

Jeg forstår også at sosiologisk institutt ved UIB for tiden er inne i en diskusjon angående omlegging av bachelorprogrammet. Herunder vurderes det om en skal legge om emnene fra 15 studiepoeng til 10 studiepoeng. Dette ville i så fall være en svært god tilpasning til lektorprogrammet og en ville på denne måten ha løst noen av de problemene med L-emner på 10 sp som jeg har forsøkt å beskrive ovenfor.

3 Kort oppsummering av programevalueringen

Det nyopprettede studieprogrammet for lektor i samfunnsfag ved sosiologisk institutt UIB ser ut til å ha fått en god oppstart. Instituttet har sørget for å ansette kompetente og engasjerte medarbeidere med studieprogramansvar og ansvar for fagdidaktikk. Foreløpig er antallet studenter håndterlig, men i løpet av få år vil instituttet oppleve å få betydelig økt arbeidsmengde knyttet til undervisning, veiledning og oppfølging av fem lektorkull. Jeg tror derfor det vil være svært ønskelig og nødvendig at hele instituttet etter hvert får større innsikt, medansvar og eieforhold til lektorprogrammet.

På dette tidspunkt når denne evalueringen skrives kan det se ut som det er modell D for lektorutdanningen som vil bli innført i kjølvannet av redesignprosessen, og ikke modell A som sosiologisk institutt har argumentert for i høring. En må uansett ha håp om at den nye modellen vil fungere bedre enn den gamle, for dette vil ha store konsekvenser for det fremtidige arbeidet med programmet. På bakgrunn av studieprogrammet fortsatt er i startfasen, har en heller ikke så mange erfaringer fra instituttet å bygge på, ennå. Jeg har derfor brukt noen av de erfaringene vi har gjort oss ved lektorutdanningen i samfunnsfag ved NTNU for å komme med noen innspill til arbeidet videre, og da særlig knyttet til læringsmiljøet for lektorstudentene. Selv om en foreløpig ikke har hatt store bekymringer ved UIB sosiologisk institutt med tanke på frafall/bort-valg og gjennomføring, så er det likevel viktig å få etablert gode arbeidsmåter og rutiner hva angår tilrettelegging av gode kull og studiemiljø for lektorstudentene. I så måte, synes oppstarten av dette studieprogrammet for lektor i samfunnsfag å være lovende.

I arbeidet med å sikre kvaliteten i programmet og legge til rette for en høy prosent studenter vil fullføre studieprogrammet for lektor i samfunnsfag kan en se for seg mange store oppgaver å ta fatt på. Det kan handle om koordinering og samhandling i det studieadministrative arbeidet, herunder den store prosessen med fremtidig redesign av programmet. Det kan også handle om tidlig synliggjøring av relevans av utdanningen for nye studenter og om hvordan instituttet tilrettelegger for medvirkning og aktivitet for studentene. Og sist, men ikke minst handler det om læringsmiljøet som må skapes, av og for studentene.

Trondheim 27.02.2023

Brita Bungum

Institutt for sosiologi og statsvitenskap
NTNU

Førsteamanuensis i sosiologi ved NTNU
Studieprogramleder lektorutdanning i samfunnsfag

Mette Andersson

Februar 2023

Rapport fra programsensor mastergradsprogrammet i sosiologi, 2023

I samtaler med instituttleder og undervisningsleder høsten 2022, kom vi fram til at jeg skulle fokusere på valgemnene på master. Jeg hadde et gruppeintervju med masterstudenter på instituttet i januar 2023. 10 var påmeldt til intervjuet, men kun fem møtte opp. Dessverre var bare en av disse førsteårsstudent og hadde tatt et valgemne høsten 2022. De øvrige var andreårs masterstudenter, og hadde tatt valgemne høsten 2021. Alle de oppmøtte hadde tatt AKU som valgemne.

I samtale med instituttleder i begynnelsen av februar, ble vi derfor enige om at jeg utarbeidet en liste med spørsmål som kunne sendes til alle masterstudenter som tok valgemner høsten 2022, med oppfordring fra instituttleder om at det var viktig å svare på spørsmålene. Resultatet var 16 svar, hvorav 10 av studentene som svarte tok valgemner høsten 2022, og seks høsten 2021.

I denne rapporten vil svarene fra surveyen utgjøre hovedgrunnlaget for studentenes vurderinger. Men jeg vil også trekke fram noen punkter som kom fram i gruppeintervjuet med studentene i januar. Noen av disse momentene dreier seg om hvordan valgemnene var organisert tidligere, mens noen momenter handler om studentenes forslag til endringer og ønsker på masterstudiet mer helhetlig. Øvrige kilder for rapporten er emnebeskrivelser, forelesningsplaner, egenevalueringer, samt karakteroversikter. Aksel Tjoras evaluering av valgemnene fra 2020, som innbefatter kull tatt opp i 2018 og 2019 vil også være et kildegrunnlag.

De tre valgemnene: Emnebeskrivelse, forelesningsplan, egenevaluering, eksamen

Sosiologisk institutt har gjennom mange år hatt tre valgemner som tilbud til masterstudentene. Disse dekker 10 studiepoeng, og studentene har kun rom for å velge et valgfritt emne i kursdelen av masterprogrammet. Dette skiller seg for eksempel fra studieprogrammet ved UiO, der studentene må ta to selvvalgte emner. I Bergen er tilbudet om valgemner knyttet til de tre forskningsgruppene på instituttet; (1) SOS320: velferd, ulikskap og livsløp; (2) SOS321: migrasjon, integrasjon og mobilitet; og (3) SOS322: arbeid, klasse og utdanning. Rasjonalet bak disse tre valgemnene har vært å koble masterstudentene opp til sentrale forskningstemaer i staben, samt at et tilbud av flere emner tidligere var vanskelig på grunn av relativt få masterstudenter. De siste årene har dette endret seg, og instituttet har flere masterstudenter enn tidligere. Slik jeg forstår det har staben vekslet på å ha ansvar for valgemnene, og det har også variert hvor mange lærere som er inne på hvert emne.

Presentasjonen av valgemnene, altså innholdsbeskrivelsen, følger samme mal som tidligere, og som beskrevet i Tjoras programsensorrapport om valgemnene fra 2020. Det som muligens

er nytt er det gjennomgående fokuset på obligatoriske krav om skriving av refleksjonsnotater og kommentarer til disse.

1. Emnebeskrivelser

De tre emnene beskrives med relativt korte tekster på hjemmesidene:

SOS320 er eit valemne som er knytt til eit av forskningsprofilområda til instituttet: velferd, ulikskap og livsløp. Målet med emnet er å utvikle kunnskap om sentrale tema, problemstillingar og forskningstradisjonar på dette området. Både klassiske og nyare teoriar, diskusjonar og forskning vert tatt opp. Det vert lagt vekt på å setje norske debattar inn i ein komparativ kontekst. Forskinga til dei tilsette ved instituttet vil ha ein sentral plass i undervisninga. Difor vert det fokusert på tema som fordeling og bruk av offentlige velferdsytingar/-tenester, møtet mellom brukar og system og mellom velferdsmottakarar og -ytarar, og ulikskap og fattigdom. Hovudfokus vil varierer frå semester til semester.

SOS321 er eit valemne som er knytt til forskningsprofilområdet migrasjon, integrasjon og mobilitet. Målet med emnet er at studentane skal få kunnskap om nasjonale og internasjonale debattar førde med forankring i sosiologisk relevante perspektiv på dette området. Nyare forskning på området vert presentert, og ulike globaliseringsprosessar vert tematiserte. Hovudfokus i undervisninga vil varierer frå semester til semester.

SOS322 er eit valemne som er knytt til forskningsprofilområdet arbeid, klasse og utdanning. Målet med emnet er at studentane skal få kunnskap om nyare forskning innanfor temakrinsen som dette området omfattar. Kva hovudtema og relasjonar mellom tema det vert fokusert på i undervisninga vil varierer frå semester til semester.

De tre emnene er identiske når det gjelder utforming av læringsutbytte, obligatorisk undervisningsaktivitet og vurderingsformer. Det obligatoriske kravet er at studenten skal levere inn et refleksjonsnotat på 1000 ord og gi skriftlige kommentarer på to refleksjonsnotat skrevet av medstudenter. Eksamensform er essay på 4000 ord med selvvalgt problemstilling.

Disse relativt korte beskrivelsene er generiske og trenger ikke å endres fra år til år når forelesningsplaner og emneansvarlig endres. Samtidig gir beskrivelsene lite informasjon for studentene som skal velge ett av dem. I gruppeintervjuet med masterstudenter som tok valgemne høsten 2021, kom det fram at dette var noe studentene var opptatt av. De fortalte at det den gang varierte når forelesningsplaner og pensum ble lagt ut av emneansvarlig, og at dette var frustrerende når de skulle velge emne.

2. Forelesningsplaner høsten 2022

Forelesningsplanen for SOS320 skisserer tre temaer som vil fokuseres: 1) fattigdom, eksklusjon og «utsatte» grupper; 2) stigma – produksjon av, erfaring med, og motstand mot, og 3) bakkebyråkrati og digitalisering.

Emnet har 10 forelesninger/seminarer, hvorav en er en fellesforelesning med de to andre valgemnene om essayskriving, og to er satt av til presentasjon og diskusjon av essay. Utenom introduksjonsforelesningen, er seks forelesninger pensumrelaterte. For disse seks er det lagt opp til en times forelesning og en times seminar der refleksjonsnotater og

kommentarer diskuteres i plenum. Diskusjonen av refleksjonsnotatene kommer før forelesningene. Antall forelesninger på ulike tema er som følger: fattigdom og eksklusjon (1), stigma (2), «utsatte» grupper (1), bakkebyråkrati perspektiv (2). I forelesningsplanen er pensumtekstene til hver forelesning presentert. Det står ikke hvem som har forelesningene, men i selvevalueringen til emneansvarlig kommer det fram at hun hadde all undervisning bortsett fra en forelesning som ble holdt av en annen lærer.

Planen for SOS321 beskriver først mer inngående hva emnet skal inneholde høsten 2022, og det skisseres at det analytiske hovedfokuset vil være på empirisk forskning på mobilitet, migrasjon og sosialt mangfold, og på interseksjonalitet innenfor og mellom disse problemstillingene. Det beskrives også hva som forventes av studentene i form av refleksjonsnotater og forberedelser. Det spesifiseres at det fleste forelesninger vi bestå av 45 minutter med forelesninger/veiledet aktivitet og 45 minutter med seminardiskusjon.

Forelesningsplanen viser foruten introduksjonsforelesningen til seks tematiske forelesninger, en felles forelesning om skriving av essay og to ganger avsatt til essayseminar. Forelesningenes tema er som følger: migranter, muslimer, flyktninger: Sosiale konstruksjoner av merkelapper og kategorier (1), migrasjon og transnasjonale velferdsstater (2), Migration, mobility and media practices (1), utforsking av kjønnsbasert vold i migrasjonsprosesser (1), og setting out for new shores – agency, structure, and frames in young people's mobilities (1). Fire lærere, foruten emneansvarlige, er involvert i forelesninger (ikke medregnet felles skriveseminar der de tre emneansvarlige for valgemnene har fellesansvar). Pensum for hver forelesning er skissert.

Det siste valgemnet, SOS322, har flere forelesninger enn de andre to. Foruten introduksjons- og oppsummeringsforelesninger, er temaene for forelesningsrekken følgende: klasseanalyse (4), klasse- rekrutterings- og tilsetjingsprosesser (1), sosial mobilitet (2), eliter (2), og ulikskap i tid og rom (1). Her viser planen til 12 forelesninger foruten en felles forelesning om skriving av essay og to seminarer for essayskriving. I dette valgemnet har emneansvarlig selv alle forelesninger utenom en som holdes av en annen ansatt. Pensum til hver forelesning er skissert i planen. I motsetning til de to andre valgemnene, er SOS322 lagt opp mer som en vanlig forelesningsrekke der det ikke skisseres at halvparten av forelesningen vil ta form av seminar.

Gjennomgangen av forelesningsplanene viser at det er relativt stor variasjon i hvordan valgemnene legges opp, og hvor mange lærere som er involvert.

3. Egenevalueringer

Det var ikke planlagt for inngående kursevalueringer høsten 2021. To av de emneansvarlige leverte derved standardskjemaer med korte svar, mens emneansvarlig for SOS320 leverte en lengre evaluering av høstens undervisning i emnet.

SOS320

Emneansvarlig skriver at det kom 16 studenter på første forelesning, men at færre studenter deltok på senere samlinger. Noen meldte om kollisjon med arbeid og arbeidskrav på andre emner som årsaker til manglende deltakelse, mens andre meldte om sykdom.

Diskusjonene i seminardelen av forelesningene fungerte bra, og studentene skrev gode refleksjonsnotater og kommentarer. Et lite problem ved organiseringen handlet om at studentene når de valgte hvilke emner de ville skrive sine to kommentarer til, ikke valgte en bestemt students refleksjonsnotat. Dette betød at ikke alle fikk skriftlige kommentarer på eget innlegg.

Det meldes videre om at masterrepresentanten i Instituttrådet har fått meldinger fra noen masterstudenter om at det var ulik oppfølging i forbindelse med essayseminarene. Innføring av essayseminarer, felles sensorveiledning og felles forelesning om skriving av essay, ser ikke ut til å ha forhindret at studentene sammenligner på tvers av emner og at noen er misfornøyde.

Ingen studenter møtte opp på et møte om borgerlønn med VUL-gruppen som ble annonsert i starten og som mange virket interessert i. Det var også under halvparten av studentene (7) av de 18 som tok eksamen som deltok i essayseminarene. Disse seminarene som ble arrangert i slutten av kurset, viste videre at de 7 studentene som deltok var kommet kort i arbeidet. I det første seminaret diskuterte man derfor problemstillinger, mens det andre seminaret ble en diskusjon av status i arbeidet uken etter.

Emneansvarlig konkluderer med at seminar og forelesninger i første del av emnet fungerte godt, mens utviklingen av et faglig fellesskap knyttet til fordypningsemnet og arbeidet med essayene fungerte dårligere. Hun skisserer mulige årsaker til dette, som for eksempel at første essayseminar kom rett etter innlevering av hjemmeeksamen på sos302, at noen jobbet ekstra i desember for å klare seg økonomisk, sykdom, og at noen hadde reist hjem til familien. Her konkluderes det med at desember kan være en utfordrende måned for undervisningsaktiviteter. Videre reflekteres det over at studentene med sine obligatoriske innleveringer leste «sine» tekster, men at undervisningsopplegget kanskje var for lite rettet mot selve eksamensformen – essay med selvvalgt tema. Selv om emneansvarlige tok opp essayet i alle forelesninger, ble det ikke lagt opp til diskusjon av studentenes essayideer og arbeid med dette underveis.

Tanker om mulige endringer til neste gang er: 1) sikre kommentatorer til hvert innlegg i organiseringen av refleksjonsnotat og kommentarer; 2) fellesmøter med profilgruppen bør organiseres i direkte sammenheng med undervisning; 3) blokkundervisning kan bidra til mindre konkurranse om tid; 4) starte arbeidet med essayet tidligere og sørge for at det jobbes med gjennom hele undervisningsopplegget; 5) økt tydeliggjøring av det arbeidet som forventes av studentene på emnet; 6) vurdere å fokusere på smalere temaer som sikrer at studentene i større grad leser det samme og at faglige diskusjoner kan bli grundigere. Det siste medfører at studentene vil miste muligheten til å velge essay i forhold til egne interesser og planer for masteroppgave.

SOS321

Emneansvarlig skriver at emnet hadde en teoretisk ramme relatert til Berger og Luckmann og sosial konstruksjonsteori. Temaet i forelesninger/seminarer var knyttet til hvordan forskere på feltet anvender konstruksjonsteorier i sosiologisk analyse. Emneansvarlig mener opplegget med kombinasjon av forelesning og seminar fungerte godt, men mener samtidig at emnet kan

ha nytte av en mer rendyrket form med forelesning først og seminar i andre del. Ellers er det få konkrete vurderinger av hva som fungerte eller ikke fungerte godt ved kurset.

SOS322

Her beskrives det at kurset ble holdt som et forelesningskurs, og at opplegget fungerte som forventet. Det var jevnt bra oppmøte blant studentene (8-10 på hver forelesning), og deres engasjement i stoffet og problemstillingene beskrives som godt. Det bemerkes at ikke alle var like godt forberedt på forelesningene. Emneansvarlig mener at seansen med presentasjon av sammendrag og kommentarer fungerte greit, men at arbeidsmengden den enkelte hadde lagt ned i dette varierte. Ellers poengteres det at å hente inn tre gjesteforelesere i tillegg til de annonserte forelesningene opplevdes som positivt av både emneansvarlig og studenter. Når det gjelder forbedringspotensial kan deler av pensum oppdateres og dersom det er rom å koble emnet tettere opp mot utvikling av temaer for masteroppgaver vil dette trolig være positivt.

4. Eksamensresultater

Karakterstatistikk fra Studieavdelingen ved UiB viser at gjennomsnittskarakteren for de tre valgemenene høsten 2022 var C. Sammenlignet med gjennomsnittskarakter for de tre foregående år er dette på linje, med et avvik for SOS321 som tidligere har hatt et karaktergjennomsnitt på B. Mens 18 studenter avla eksamen i SOS320 høsten 2022, var tilsvarende tall for SOS321 4 studenter, og for SOS322 9 studenter. Tilsvarende tall for 2021 var SOS320 (14), SOS 321(5) og SOS322 (10). Selv om antallet studenter som avlegger eksamen i emnene varierer noe fra år til år, er trenden lik. Flest studenter velger SOS320, dernest kommer SOS322, og færrest velger SOS321.

5. Kort oppsummering

Det tilgjengelige materialet basert på emnebeskrivelser, forelesningsplaner, egevalueringer, og eksamensresultater viser at disse emnene organiseres på ulikt vis både når det gjelder antall lærere involvert og antall seminar/forelesninger. Sammenlignet med tidligere evalueringer av kursene (programsensorrappport Tjora 2019) er kursene nå noe mer strømlinjeformet når det gjelder obligatoriske krav og essayseminarer. Utover dette har emneansvarlig siste ord når det gjelder hvordan selve kursopplegget blir. Dette er også rimelig, men når kursene skal representere store forskningsområder blir det alltid en avveining mellom fordypning på enkelte temaer og inkludering av flere temaer som de ansatte i gruppen arbeider med. Et annet poeng er at det gjennomgående er flest studenter som velger SOS320, og færrest som velger SOS321.

Studentevalueringer: tidligere og nå

1) Evaluering 2018- og 2019-kullet

Jeg vil her først gå kort gjennom noen av funnene til forrige programsensor i evalueringen av valgmemnene for årene 2018 og 2019. Disse var basert på to fokusgrupper (2018 og 2019-kull) med fire studenter i hver gruppe.

Representantene for SOS320 i 2019-kullet var misfornøyde med diskusjonene etter studentpresentasjoner av sammendrag av pensum, og framhevet blant annet at dette var «en time med synsing». De mente også at de bare fikk tid til å lese det de skulle presentere, og var kritiske til at emneansvarlig ikke hadde så mye å komme med når det gjaldt forslag til tema/problemstilling for eksamen som jeg antar (ikke info i rapporten) tok form av et selvvalgt essay innenfor emnets temaer. Representantene for 2018-kullet mente at de lærte mest av de artiklene de selv skulle presentere, og de fortalte også om bra veiledning før eksamen. Her var de også fornøyd med nye måter å lære på, som å lage podcast.

SOS321 ble ikke avholdt i 2019, og det er bare data fra representanter for 2018-kullet. Her var det kritikk av for smalt fokus («bare au-pair ordningen»), noe som var utenfor mange studenters interesser. Det kom også kritiske merknader til at undervisningsformen var annonsert som forelesninger, men var i praksis seminarer. Det var heller ikke informert om at studentene skulle gjøre mye jobb selv i undervisningen.

For det siste valgmemnet, SOS322, var representantene for 2019-kullet overrasket over at emnet kun fokuserte på utdanning, og ikke på de andre områdene som var omtalt i emnebeskrivelsen. De mente også at det var et videregående emne som var vanskelig siden studentene ikke hadde hatt utdannings sosiologi tidligere. Videre ble det framhevet at den komparative metoden tok uforholdsmessig stor plass i undervisningen, og at eksamen hadde lite med forelesninger/seminarer å gjøre. Også her ble det rapportert at undervisningsformen var oppgitt som forelesning, mens den i praksis var seminarer hvor studentene skulle drive mer av undervisningen. Fokusgruppeintervjuet for 2018-kullet viser at studentene det året var kritiske til at emnet tok utgangspunkt i en bok fra 1988 og at hjemmeeksamen også handlet om denne boka. De opplevde også at enkelte temavalg (studentene skulle velge tema for eksamen) ble avfeid som ikke-sosiologiske og nærmest som «faglige fiender» som man ikke skulle skrive om.

Fellestrekk som ble påpekt fra gruppeintervjuene med begge kull var forholdet mellom seminar og forelesning, og uklar informasjon om dette og om forventninger til studentene. Et annet moment er at det var for lite informasjon om hva emnet faktisk skulle handle om når det er gitt en bred tittel men undervises smalt. Studentene var også misfornøyd med eksamen som bare spør om en liten del av et større teoretisk og empirisk felt.

2) Gruppeintervju 2023 med representanter for 2021-kullet

Som beskrevet innledningsvis møtte fem studenter opp til gruppeintervju på instituttet i januar. Fire av dem var fra 2021-kullet, og alle fem hadde tatt SOS322. De hadde stort sett gode erfaringer med dette valgmemnet, men hadde flere kommentarer som kan være av interesse selv om det ikke dreier seg om undervisningen høsten 2022.

Noen ønsket seg for eksempel mer om arbeidsliv, utdanning eller mer om klasse, og sa de hadde valgt emnet ut fra interesse for et av disse temaene. Noen sa videre at de hadde tenkt til å ta et annet emne høsten 2021, men var skuffet over fokuset på ungdom under COVID etter

at de selv hadde vært studenter under pandemien. Og en sa at NTNU, som studenten kom fra, organiserte kursene om arbeidsliv på en annen måte.

Studentene var, som tidligere nevnt, opptatt av at kommunikasjonen om hva kursene faktisk skulle handle om kom ut for seint. Erfaringene med SOS322 høsten 2021 var stort sett gode, og det ble for eksempel poengtert at noen likte at kurset var litt studiesirkel-aktig og at man kom tett på noen av lærerne. Studenten som tok emnet i 2022 sa det var god oppfølging av emneansvarlig som passet på at innleveringer ikke krasjet med andre oppgaver og at det var god kommunikasjon overfor studentene.

De viste også til det de hadde hørt om SOS320 samme høst, og at det der var for mange lærere involvert og for lite kommunikasjon mellom dem. Hoveddelen av studentene mente det de lærte på AKU var nyttig for masteroppgaven, særlig den teoriforståelsen som ble kommunisert i emnet. En student framhevet at hen skulle ønske at studentene kunne bli trukket mer inn i den aktuelle forskningen på instituttet.

Når det gjelder refleksjonsnotater og essays hadde de noe ulike erfaringer med dette. Noen framhevet at de hadde ønsket seg mer veiledning på å lage problemstilling. De var usikre på hvor vid eller smal en problemstilling burde være. Og noen var usikre på hva et essay egentlig var, og mente at studenter med akademikerforeldre lettere kunne forstå dette. De lurte på hvorfor det ble kalt essay, og ikke oppgave som de var vant med fra tidligere.

Det ble også uttrykt ønske om flere valgemner som var rettet mot det studentene selv var mest interessert i. Når det gjaldt valgemnets betydning for masteroppgaven, var det ulike svar. Noen ville skrive om noe annet, noen visste ikke ennå. Men de mente de hadde lært mye som var nyttig uansett.

Andre emner og sammenhengen i masterprogrammet

Når studentene diskuterte sammenhengen i masterstudiet, var det ulike meninger. Men flere var kritiske til teoriemnet som de mente var for abstrakt og i tillegg at det var for stort pensum. En mente også at dette var feil tidspunkt med et bredt tilfang av teorier, og at det de skulle lære ikke hadde relevans for hva de skulle gjøre senere. Sammenlignet med dette, mente de valgernet var bedre da faget gikk mer i dybden og det var færre studenter, noe som også gjorde diskusjon lettere. Forelesningene på teorifaget ble beskrevet som gode, men leselisten var for stor og studentene likte ikke at de fikk beskjed om at dette var en leseliste og ikke en pensumliste. De påpekte også at mye var repetisjon fra BA-kursene i teori. Her var det forslag om at pensum burde kuttes, og en mente kurset burde fjernes og at man heller burde fokusere på skrivekurs.

Andre forslag som kom fram var å fjerne det store metodekurset på BA-programmet, og ha et kurs i kvalitativ og et i kvantitativ metode. Studentene sa de var for dårlig forberedt på innholdet i kvantitativ metode kurset på master, og at dette er en grunn til at få velger det og at de synes det er skummelt. De var også kritiske til undervisningen i faget og til at det var så mange innleveringsoppgaver og vanskelig å få dem godkjent. Mange hadde mye å si om dette.

Ellers mente studentene det var stor variasjon mellom forelesere på instituttet. Jevnt over var oppfatningen at instituttet har god undervisning, og særlig analysefaget ble framhevet som svært viktig og interessant.

3) Svar på survey sendt ut til masterstudenter februar 2023

Surveyen ble sendt ut til studentene i begynnelsen av februar med svarfrist på noen få dager. Det kom inn 16 svar, hvorav 10 var fra 2022-kullet. Jeg konsentrer meg om svarene på disse.

SOS320 (5 svar)

Jevnt over er studentene godt fornøyd med dette emnet høsten 2022, og fire av dem som svarte var på alle forelesningene. De synes forelesningene var gode og grundige, og at både pensum og temavalget for forelesninger var interessant og viktig. En var glad for at læreren i alle forelesninger kom med tips til hva de kunne skrive essay om, siden det var utfordrende å finne tema og problemstilling på egen hånd.

Det å skrive refleksjonsnotater ble stort sett oppfattet som positivt, og flere påpekte at man hadde et godt læringsutbytte av dette. Samtidig kunne noen bli lei av, og ha lite læringsutbytte av å høre på at andre fortalte om egne refleksjonsnotater. En student mente at flere refleksjonsnotater bare preg av oppsummeringer, og ikke refleksjoner over pensum. Hen ønsket seg at flere turte å reflektere mer. Samme student mente også at kommentarene kunne vært bedre enn å skrive «interessant» eller «god oppsummering». En annen påpekte at hen lærte mer av diskusjonen etter presentasjonen av refleksjonsnotater. Flere mente at refleksjonsnotatene tok for mye tid sammenlignet med forelesningene. Her ønsket to studenter seg mer fokus på forelesning og faglig diskusjon, og foreslo at det heller kunne bli satt av en eller to dager der alle studenter presenterer og får kommentarene enten skriftlig eller muntlig.

Essaysamlingene ble beskrevet som gode og svært nyttige. Og det å skrive essay som eksamen ble framhevet som svært lærerikt, også relatert til eventuelle temaer for masteroppgave.

Alle studentene ville valgt dette emnet om igjen.

Endringsforslag fra studentene: 1) et dokument som forklarer hva som forventes i refleksjonsnotater og kommentarer; 2) ekskursjoner der man for eksempel kunne dra til NAV og/eller møte målgruppen; 3) tid satt av til idemyldring omkring tema for masteroppgaven

SOS321 (1 svar)

Denne studenten mente det var for vidt pensum, og at noen forelesninger ikke var relevante for temaet hen skulle skrive om på eksamensessayet. Hen syntes de forelesningene hen deltok på var interessante og givende, men at noen var vanskelige å henge med på. Hen fikk mindre ut av opplegget med gruppediskusjon og egen deltakelse. Essayet ble sett som positivt, men det var vanskelig å finne problemstilling selv. Alt i alt synes studenten emnet var faglig interessant, og ville valgt det om igjen.

Endringsforslag fra en student: Smalere pensum og mindre gruppediskusjon

SOS322 (4 svar)

De fire studentene som svarte var på alle forelesningene, var svært godt fornøyd med emnet og ville valgt det om igjen. De påpekte at de fikk dybdekunnskap om interessante temaer, at forelesningene var gode, og at foreleser hadde god formidlingsevne og omsorg for studentene. En mente det var litt overveldende i starten, men at sammenhengen mellom de ulike delene av pensum kom klart fram utover i semesteret.

Det var litt ulike oppfatninger om refleksjonsnotater. En mente at det fungerte greit, men fikk ikke selv nytteverdi av det, mens to mente det fungerte svært godt og særlig det at alle presenterte på samme dag. En fordel med dette opplegget var ifølge en av disse at hen hadde opplevd det som utrygt og mer krevende om det var 1-2 som presenterte hver uke. Flere mente at en annen fordel med å samle dette på en dag var at forelesningene kunne benyttes til å gå gjennom pensum. En student ønsket seg imidlertid flere refleksjonsnotater gjennom semesteret, da dette var det mest fruktbare for hens læringsutbytte.

Når det gjelder essayet påpekte flere at det var utfordrende å finne egen problemstilling og velge «så fritt», og at de gjerne skulle fått mer drahjelp til dette. Essaysamlingene ble vurdert som gode og lærerike, men en poengterte at det var litt merkelig å diskutere essay når foreleseren var til stede. Denne studenten følte at anonymiteten ble litt svak. Ellers var det noen som likte at det ble gjennomgått hva som er gode oppgaver, og noen som savnet et skriv eller en utdypelse av hva et essay er.

Endringsforslag fra studentene: 1) få mer drahjelp til å formulere problemstillinger; 2) få mer informasjon om hva et essay er.

Generelle kommentarer: Det ble påpekt at valgemnene er veldig viktige for masterprogrammet fordi de gir mer dybdekunnskap og det er færre studenter som deltar. Det siste gjør at det blir bedre diskusjoner enn på de større emnene. Masterstudentene snakker seg imellom og får med seg at valgemnene er forskjellig strukturert når de ifølge dem selv burde prioritere likt. Her peker de både på antall forelesninger, forholdet mellom seminar og forelesning og på når refleksjonsnotater presenteres. En som valgte SOS320 og som var svært fornøyd med emnet, påpekte at SOS322-studentene fikk mye mer undervisning enn de som valgte de andre emnene. Hen mente at disse studentene hadde lært mer, og at dette var urettferdig når forventningene på masternivå er at alle skal få lik undervisning.

Konklusjon og forslag til endringer

1. Valgfrie emner og forholdet mellom dybde- og breddekunnskap

Innholdet og strukturen til de selvvalgte emnene er en gjenganger i diskusjonene om undervisning på masterprogram i sosiologi, både ved UiB og ved andre universiteter. Det

som er spesifikt med UiB sine emner er at de er så tett knyttet opp til tre forskningsområder der flere forskningstemaer er involvert. Ved andre institutter, for eks. NTNU og UiO, gis det tilbud om flere og mer spesifikke valgemenner på master. En grunn til dette er selvsagt også at studentene i Bergen kun kan velge ett frivillig kurs, men dette gjelder også for NTNU som har et 15 poengs valgemenne. I Trondheim tilbys det åtte valgemenner, og i Oslo der studentene skal ta to ti-poengs valgemenner tilbyr man 11 valgemenner, selv om ikke alle går hvert år. Dette er selvsagt et ressurspørsmål i undervisningsplanleggingen. Den faste staben ved UiO er større, mens antallet masterstudenter i Bergen nå er omtrent på samme nivå som i Oslo.

Når det kun er tre valgemenner som skal dekke store og varierte forskningsfelt, blir det nødvendigvis slik at mange masterstudenter ikke opplever at det feltet de selv er mest interessert i blir dekket det året de selv tar emnet. Men dette er også erfaringer andre masterprogrammer deler. Vi ser også fra evalueringene at noen studenter påpeker at det er urettferdig at undervisningen er strukturert ulikt, og at noen studenter får mer dybdekunnskap om bestemte temaer enn andre.

I staben synes det å være store forventninger til at valgemennene skal bidra til at studentene velger masteroppgavetema tilknyttet dette emnet. Samtidig sier flere studenter at de ikke kommer til å gjøre det, eller at de vil skrive om noe annet enn det som ble tilbudt det aktuelle semesteret. Dette vises også i tidligere evalueringer. Et forslag, som sikkert allerede er diskutert, er å kjøre en rullerende plan på hvilke temaer som prioriteres år for år i de tre valgemennene. Hvis man skal representere «alle ansatte» på et profilområde blir det fort for vidt, og studentene får ikke tilstrekkelig dybdekunnskap. En ulempe med en slik rullerende plan er selvsagt at forberedelser av emner krever mye tid, og at man gjerne vil ha anledning til å kjøre samme opplegg noen år etter hverandre.

Hvis man velger å gå mer i dybden på et bestemt område, slik som SOS322 gjorde i 2022, kan man se valgemennet som en grundigere innføring i et bestemt forskningstema og fokusere på teorier og nyere empirisk forskning på dette feltet. Selv om studentene ikke velger å skrive om dette temaet på masteroppgaven, vil de ha lært mye om forskning mer generelt. Dersom det ikke er rom for flere masteremner, eller en slik rulling er mulig eller ønskelig, kan man også vurdere å tilby et åpent emne der studentene selv legger opp litteratur som er direkte knyttet til masteroppgaveinteresse. Dette har vært et tilbud i Oslo noen år nå, og erfaringen er at de som velger dette ofte er svært dyktige studenter med klare planer for masteroppgaven.

2. Undervisningsstruktur

De fleste studentene som deltok i surveyen var fornøyd med det tilbudet de fikk, men de erfarte at strukturen på kursene var forskjellig. Forholdet mellom presentasjon av refleksjonsnotater og forelesninger ble kommentert av mange. Selv om alle hadde stort læringsutbytte av å skrive eget refleksjonsnotat, syntes flere det var kjedelig å høre på andre. Noen mente også at man burde få bedre instruksjon i hva et refleksjonsnotat skulle inneholde, og hva kommentarer burde dreie seg om. Det siste er fornuftige forslag som det bør være enkelt å gjøre noe med.

Ut fra det samlede materialet synes det som om refleksjonsnotater og kommentarer er et godt virkemiddel til læring og diskusjon i undervisningen. Siden flere påpeker at de lærte mest av egne notater og det synes som om studentene får velge fritt hva de vil skrive om, kan det vurderes at emneansvarlig selv bestemmer hva studentene skal skrive om og kommentere på.

På dette viset må studentene også sette seg inn i temaer de ikke selv nødvendigvis er mest interessert i.

Et annet poeng i evalueringen er at studentene er fornøyd med essay som eksamensformessay (selv om noen ikke helt forstår hva det er sammenlignet med oppgave), men at de sliter med å finne en problemstilling. Dette er noe vi kjenner igjen fra kurs i masteroppgavedesign, og kanskje noe man burde jobbe mer gjennomgående med i seminardelen av undervisningen. Emneansvarlig for SOS320 foreslår også at man kanskje bør jobbe mer gjennomgående med tema for essay gjennom hele kurset. Dette kan synes som en god idé, men det er også ofte slik at studentene ikke bestemmer seg før de har hørt på de fleste forelesningene som dekker ulike temaer. Likevel kan man vurdere å sette av litt tid til å lufte ideer til essays og problemstillinger, og kanskje også til tema for masteroppgave, underveis i kurset.

Egenevalueringen for SOS320 peker også på at det kan være vanskelig å få studentene til å delta i undervisningen i desember. Få deltok på essayseminarene, men de studentene som deltok var svært fornøyde. Det bør derfor vurderes om det er mulig å legge dette tidligere i semesteret. En eventuell omlegging til blokkundervisning vil bøte på dette problemet. Når det gjelder essayseminarer ble det også bemerket at det var manglende anonymitet når lærerne vet hva den enkelte student skriver om. Dette er en problemstilling som gjelder valgemner på tvers av universiteter, og noe det er vanskelig å komme helt bort fra. To-sensor ordningen ved få studenter skal bøte på dette.